

II. évfolyam.

Budapest, 1895. június hó.

2. szám.

A munkák leírása.

1. sz. Vadásztányér. A harmadik vadásztányér mintáját hozza mai számunk fácánnyal. Erdőszélen, páfránybokrok között magot szedgetnek a fácányok. A kakas figyelmesen néz, nincs-e közelben valami picikéit, melyek ügyetlen rebbenéssel sietnek a jó falatot elérni. A fácányokat barnásvörös tollazattal festjük, a kakas nyakán és hátán színgazdag foltok vannak. A picikék-nél arra kell ügyelni, hogy pelyhes tollazatuk ne legyen éles vonalakkal csinálva, hanem lágyan olvadjon össze a háttérrel. A páfránybokrokat többféle zöld árnyalatban festjük, néhol vörhenyes hegygyel, a háttérben levőket kékesre. A szélen szintén fű és páfrány, a másik oldalon fűvek közt égő herevirág látszik. Két aranyesik egészíti ki az egészet.

2-4. sz. Porcelláncésze tejeskávéhoz és fekete-kávés-esése. Ama szorgalmas és ügyes olvasóink számára adjuk e két kis mintát, a kik a nyári élvezetek mellett ily szórakoztató munkával is foglalkozhatnak. Reméljük, tetszésben részesül e két könnyű mintájú porcelláncésze. A nagyobbikat csupa apró virágból állítjuk össze. A kik falun laknak, más virág után is rajzolhatnak hasonlókat, mert csak az elrendezésnek és nagyságnak kell összeválni, a virág minden esészen és aljon más-más lehet. A festésnél főként arra ügyeljünk, hogy a virágok könnyed és áttetszők legyenek és különösen ezért a széleken levő virágfűzért nem páncoljuk át, hanem szabadkézzel (csak néhány ponttal az irányt megjelölve) kell festeni. A másik kis esészet lóhervirággal csináltuk. Leleményes művésznőink kevés fáradsággal legióját állíthatják össze a különböző

módon elhelyezett herevirágnak és levélnek, mely azonban nem zárja ki azt, hogy a többiekre ne használhassunk mezei virágot. Böven nyílik a réten a bogáncs, szép, szürkés levélen, az enyves szegfű, a lámpás virág pelyhes golyója és az örökszép pipitér, csak le kell hajolni értök. Ha a szabadban nagyon meleg van, az árnyas verandán vagy a hűvös fák árnya alatt akvarell-vázlatokat csinálunk az élénkbe rakott virágokról s úgy festjük csak porcellánra.

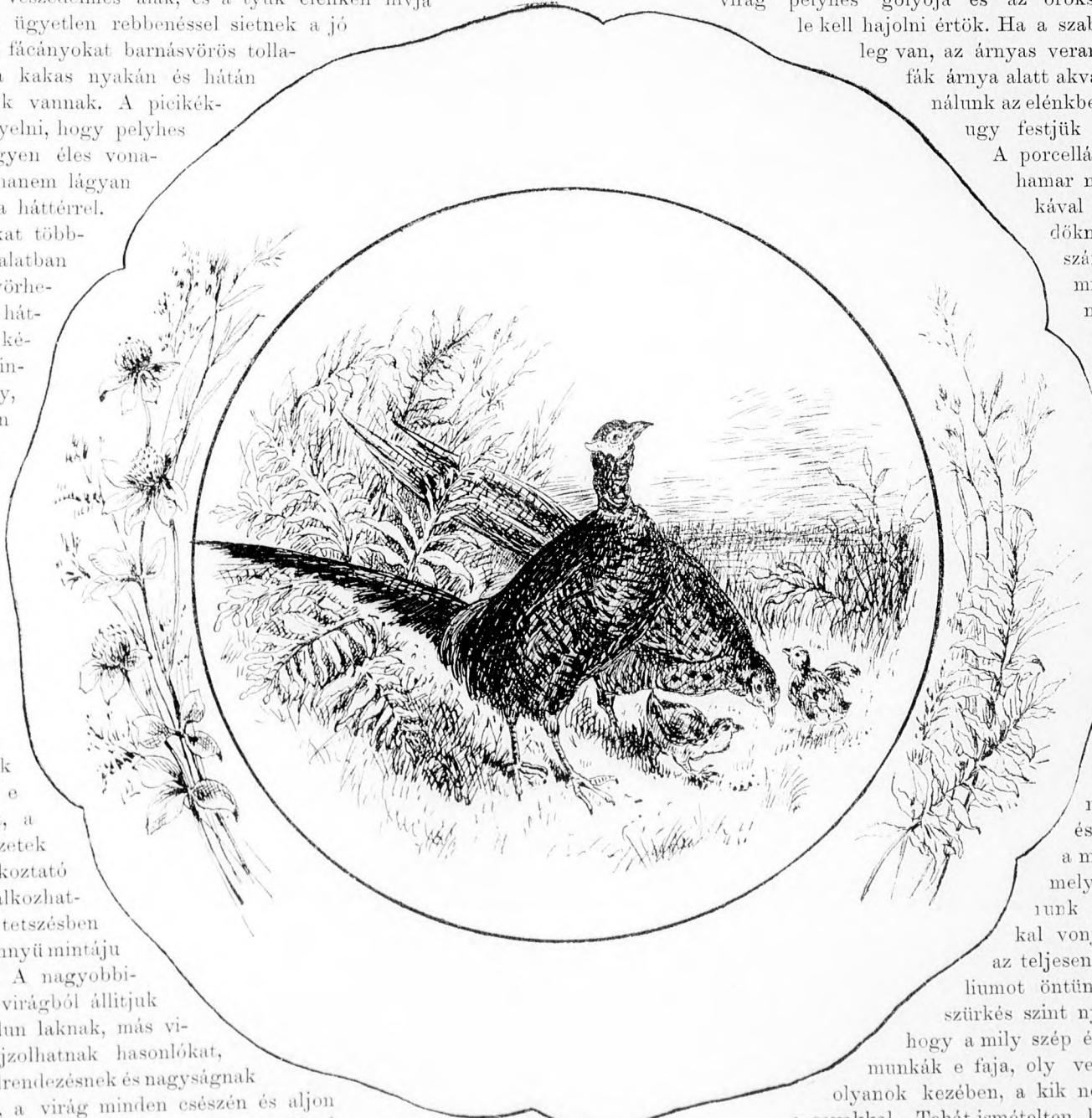
A porcellánfestésben jártasak hamar megtalálják e munkával járó örömet, a kezdőknek pedig a mai számban igyekeznünk minél bővebben megmagyarázni a porcellánfestés fortélyait, hogy mielőbb leküzdhessék annak technikai nehézségeit.

5. sz. Fém-marásu tálca.

(Tullaeztutánzat.)

Egy csinoskiszűst-tálcát (mely lehet különben Kristoffle is) dishesithetünk amellékelt rajz után, a mi következőképen történik: A tálcát nagyon fényesre megtisztítjuk és irónnal rajzoljuk rá a mintát. Ama részeket, melyeket fényesen akarunk hagyni, asztalt-lakkal vonjuk be és akkor, ha az teljesen megszáradt: kénkáliumot öntünk rá, melytől szép szürkés színt nyer. Már említettük,

hogy a mily szép és érdekes a műiparmunkák e faja, oly veszélyessé is válhat olyanok kezében, a kik nem vigyáznak eléggé a savakkal. Tehát ismételten hangsúlyozzuk, hogy csak gumis ujjakkal lehet hozzáérni és használat után azonnal kiönteni. A kénkáliumos fürdőből kivéve a tálcát, finom krétaporral és benzinnel megtisztítjuk. Még egy más vállfaja is van a tálca készitési módjának, a mikor azt vörösréz, nikkal és rézszínűre dolgozzuk. Ez esetben cintálcát veszünk hozzá. Tüzetes ké-

1. szám. Vadásztányér.

2. sz. Porcellánésze és alja tejeskávéhoz.

sztési módját különben legközelebbi számunkban bővebben leírjuk ama olvasóink számára, kik netán a munka e készitési módját inkább kedvelnék.

6—7. sz. **Levélpapírost díszítő vinyetták.** Két kis vinyetta, melyet levélpapíros és egyéb apró tárgyak díszítésére alkalmazhatunk. Az egyik egy kis rokokó kagyló-éktímeny, melybe néhány szál kankalin van illesztve, a másik pedig nádas tájék, néhány szál felnyuló buzogánnyal és náddal.

8—14. sz. **A dísz-ábécé I, K, L, M, N, O, P** betűinek folytatása, melyeket porcellán- és fafestéshez, himzéshez és fémmaráshoz egyaránt felhasználhatunk.

6. sz. Díszítő vinyetta.

párnát magyar motívumokkal díszítjük és hogy jobban hasson, az egyes alakokat megdomborítjuk. Ez mindenesetre újításszámba megy, mivel a magyar stílusban csak a sík éktímenyeket találunk. A munkának azonban előnyére válik, ha némileg meg-

A lapunkhoz mellékelte külön minta-rajzlapon levő, természetes nagyságban ábrázolt munkák magyarázatát itt hozzuk, és pedig:

15. sz. **Bőrpárna magyar motívumokkal.**

A múlt számban tüztesen leírt bőrmunkák készitési módjához hozunk néhány mintát, melyek szobadíszül és egyéb használati célokra alkalmasok. Az első párna, a második tükör és a harmadik egy öv, melyeken ornamentális és naturalisztikus minták szolgáltak díszítéskül. A

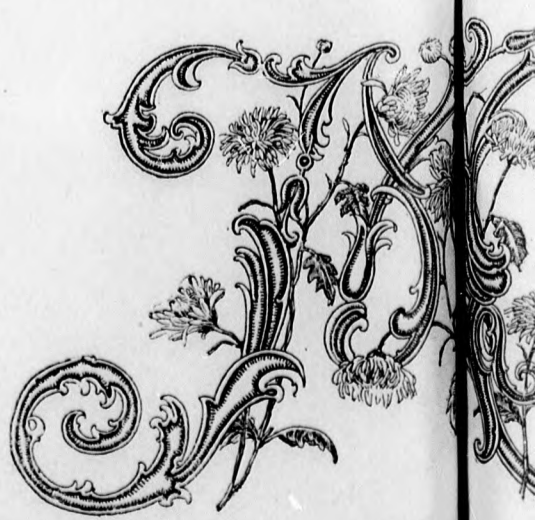
8. sz. I betű.

9. sz. K betű.

10. sz. L betű.

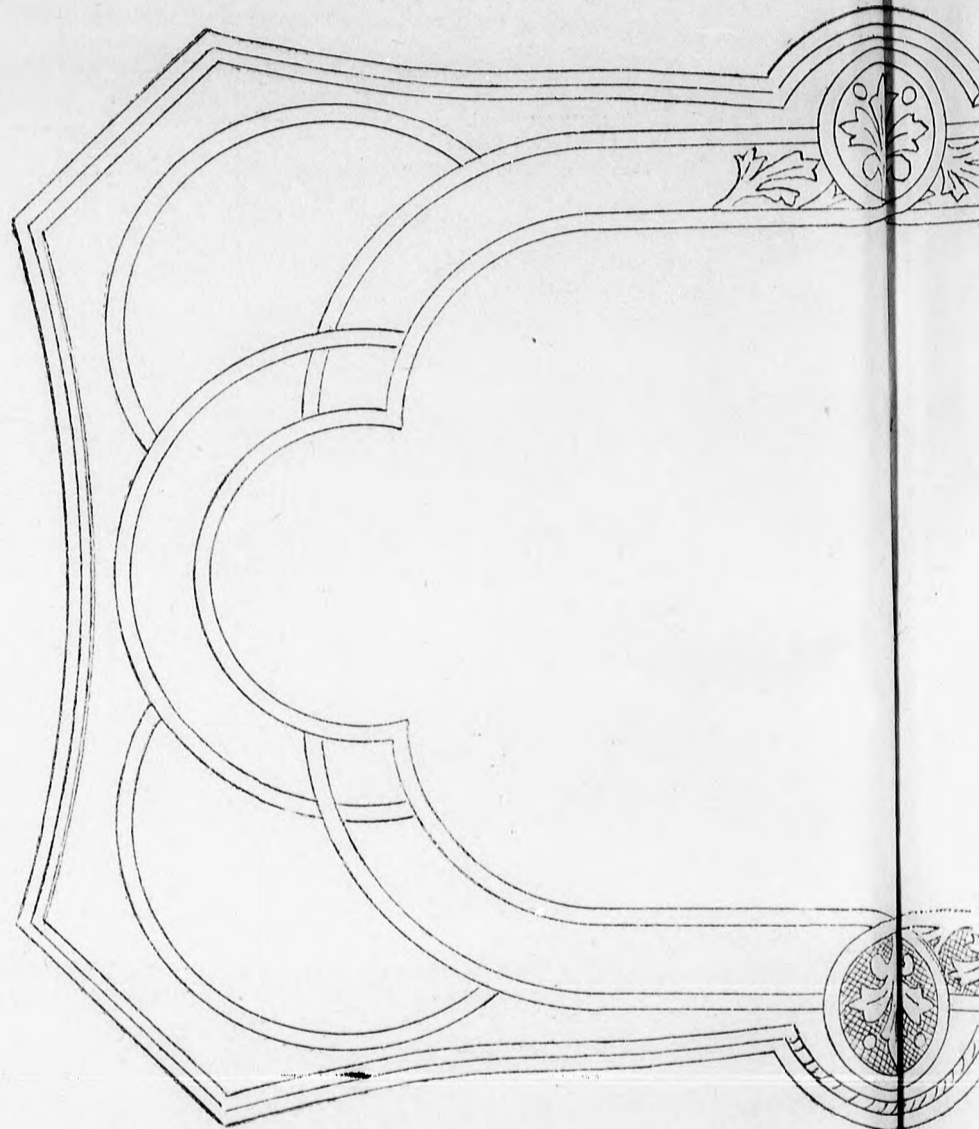
11. sz. M betű.

domborítjuk rajta az egyes alakokat. A mintát puha (dísznó vagy juh) bőrre visszük át és miután vigyázva felvágtuk, hozzáfogunk a domborítás-hoz. Ezt óvatosan tesszük, mert a puha, finom bőr vagy átszakad vagy kitágul és akkor az alap mindenütt ráncos lesz, a mi pedig nagyon zavarólag hat a bőrön. A viaszszal vagy a korpás enyvvel való kitömésnél arra is tekintettel kell lenni, hogy a konturokon ki ne jöjjön, mert sokat veszítene a minta szépsége és a vonalak korrektsége, a mi pedig fő a bőrmunkáknál.

A párna montirozását ügyes kárpitásra bizzuk, de a mennyiben már többször említettük, hogy a nálunk még ritkábban található munkáknál sok eshetőség van arra, hogy elrontják, jobb ha magunk fogunk hozzá, csupán a belső párnát tömetjük meg finom lószőrrel az illető mesteremberrel.

Először is vékony és keskenyre vágott bőrszalagocskákat veszünk és a két bőrdarabot keresztöltésszerűen összefonjuk. Midőn a három oldal kész, beleteszszük a belső párnát és csak azután fonjuk össze, a sarkaira pedig egy-egy bojtot alkalmazunk bőresikokból.

Szép volna ezen minta keztyűbőrön is olasz-aranyozással (melyet a múlt számban leírtunk) és akkor egyszerűen össze lehet a párna oldalán tűzni,

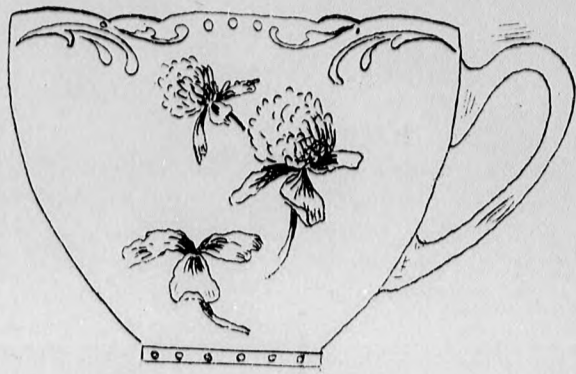

5. sz. Fémmarású tálcakészítés.

A dísz-ábécé folytatása

ny juh) és selyemzsinórral körül-
borítás- selyembojtokkal diszíteni.
y kitá- Mindenestre ajánljuk ez utóbbi
varólag- nódót ott, a hol a párna nem-
arra is- sak diszül szolgál hanem arra is,
eszitene- hogy néha fáradt fejünket ráhajtsuk
nkáknál- bár pernyi pihenésre. Az utóbbi
ben már- nódónál csak arra ügyeljünk, hogy
nkáknál- a finom bőrt gondosan feszítsük ki
zá, csu- egy sima fatáblára, mert különben
rrel. nem lehet szépen elvégezni az ara-
nyozást.

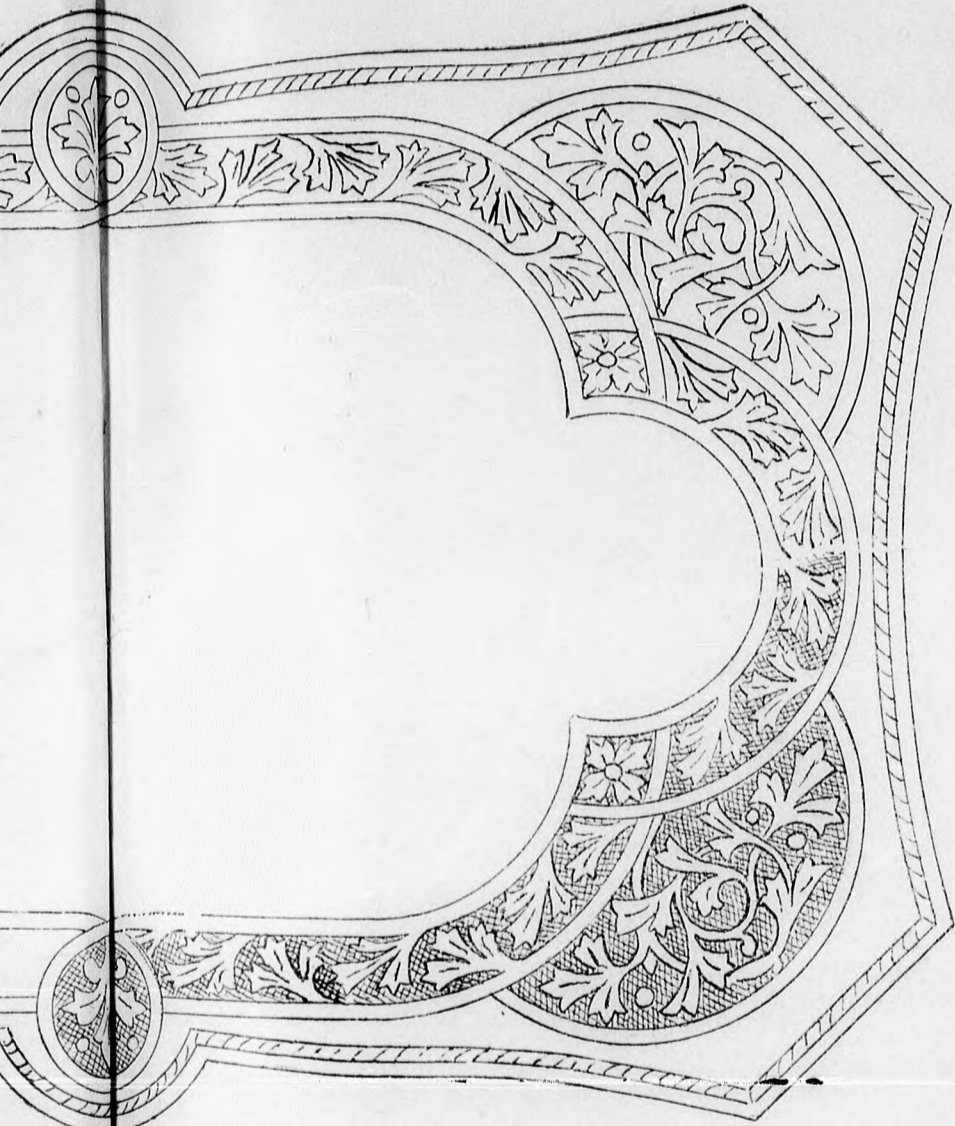
16. szám. **Bőröv.** Az övnek hasz-
nált minta épp úgy készíthető laposan,
mint megdomborítva. Mindenestre szebb, ha némileg plasztikát adunk neki, csak tulságos
magas és szélesre nem kell csinálni az egyes alakokat, mert a legfinomabb termeten is ne-
mégkéssé válik. Különbö megcsinálhatjuk többféle változatban: a mintát setétre pácolni és az
alapot világos-
ra, az alapot
setétre és a
mintát világos-
ra, az egészet
sötétre és a
konturokat
aranyal. Az-
után csupán
csak felválni és

3. sz. Feketekávés porcellánésése.

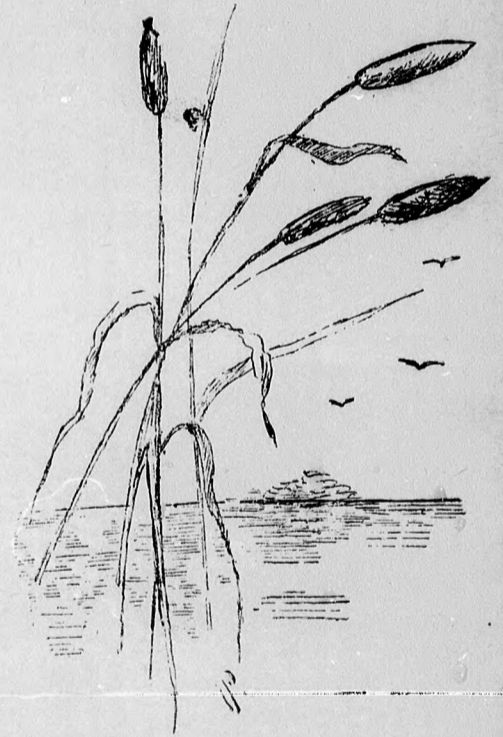
4. sz. Feketekávés esése alja.

az alapot elszórt apró gyöngy-vagy csillagponcolóval diszíteni, akár pedig sü-
rüen egymás mellé helyezni a gyöngyszemeket. Ha igen vékony a bőr úgy okv et
len kell még egy finom bőrreteget ráragasz-
tani. Csattot lehet tetszés szerint rá al-
kalmazni, vagy csak egyszerűen bőrhurokba
rejtteni a végét.

17. sz. **Kézitükör.** Bőrmunka. A bőrral
behuzott kézitükör épp oly szép, mint ere-
deti diszét képezi bármely öltözőasztal-
nak. A bőr, melyet hozzá veszünk, finom
borjubőr. Először a belső darabot, a tu-
lajdonképeni mintát készíttjük el és aztán
egy ügyesebb fűtőcsinálónál készítetjük ki.
A belső bőr sötétebb alapot nyer, mint a
külső. Apró, elszórt csillag vagy gyöngy-
poncolóval diszítjük.

A virágokat nagyon keveset feldom-
borítjuk (a rajzon látható világos helye-
ken) miután a domborítás megtörtént, el-
készítjük aranyozás és ezüstözés alá a
mult számban leirt módon és ha ezzel
is készen vagyunk, lazurszínekkel festjük
és végül az egészet fénytelen bőrlakkal be-
vonjuk. — A bőrmunkák mintáiból egyelőre
e hármát adjuk, szem előtt tartva azt, hogy
ezek ne csak elkészíthetők, gyönyörködtetők
legyenek, melyeknek semmi vagy igen ke-
vés hasznát vennők, hanem hogy azok olvasóinknak oly nélkülözhetetlen tárgyait
pótolják, melyeket különben drágán kellene beszerezni.

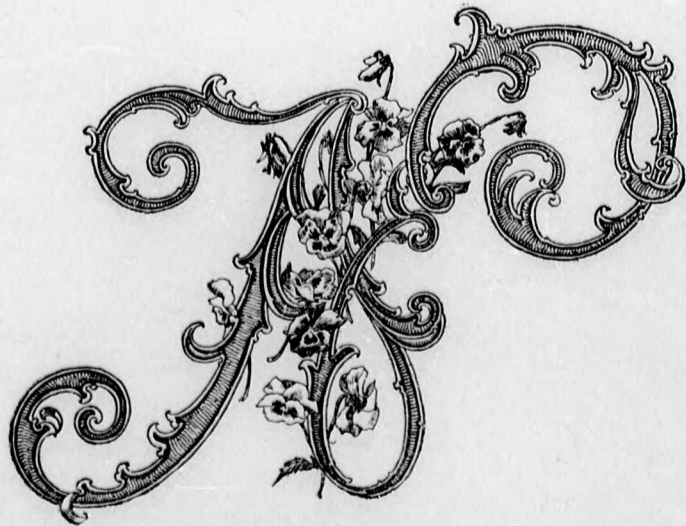
7. sz. Diszítő vinyetta.

arásu tála. (allaezüst-utánzat.)

bécs folytatása.

1. sz. M betű.

12. sz. N betű.

13. sz. O betű.

14. sz. P betű.

Tudnivalók.

A Tündér Ujjak állandó rovata.

Porcellánfestés.

Többször volt már alkalmunk e hasznos és talán a női kéz által készített iparművészeti munkák legszebbikéről megemlékezni. Felültesen le is irtuk annak készítmódját, egyes előnyeit, hoztunk több rajzot egyes tárgyakhoz, de annyira tüzetesen nem foglalkoztunk vele, hogy olyanok is, a kik még járatlanok a porcellánfestésben, képesek legyenek megtanulni. Mai számunkban kezdünk azok számára utasításokat adni, akik vagy egészen kezdők, vagy még egyáltalán nem foglalkoztak porcellánfestéssel.

Itt is a gyakorlat a főfeltétel a siker elérhetésére és a kik már akvarellal többet foglalkoztak, gyorsabban haladnak, mint a kik még nem jártasak a virágfestésben.

Mint minden munkánál, úgy itt is bizonyos sorrendet kell szem előtt tartanunk és így a leírásnál is. Első sorban tekintjük az anyagot, melyre festeni akarunk.

A porcellán többféle és e szerint a kezelés is némileg eltérő. Az angol porcellánra vastagon rakjuk a színeket, míg a meisseniekre vékonyan, hogy teljesen áttetsző legyen az alap. Tulságos olcsó anyagtól őrizkedjünk, mert ez soha se ég ki hibátlanul, ugyszintén a használt edény sem alkalmas a festésre. Mielőtt a festéshez fogunk, a leggondosabban meg kell tisztítanunk az edényt, és a festésnél is főgondunk legyen, hogy tisztán maradjon, mert az edény tisztasága és a rajz pontos kivitele biztosítja a jó eredményt.

Tisztítani legjobb terpentinelajjal és még spiritusszal is. A rajz átvitele kezdőknél grafitpapírral történik. Ha ornamentális szél — vagy akár egészet is — akarunk festeni, úgy ajánlatosabb önlemezen átlukasztani a mintát, mert pontosabb rajzot nyerünk és többször használhatjuk az önlemezt.

Tájképeknél igen kevés vonalat kell csak rajzolni az előtérben, mert a többi azonnal színben festetik.

Kihuzás okvetlen szükséges komplikáltabb mintáknál még az előhaladottabbaknál is. A színt, melylyel kihuzzuk, halványan vesszük. Egyszínű festésnél ugyanazon színnel, míg színes mintánál vékony, vörös vagy szürke színt veszünk, egy kevés székfü- és terpentinelajjal keverve.

Ha a rajz megszáradt, nedves ruhával megmossuk, hogy a festés előtt minden lehető piszok, folt vagy por eltűnjék. A festék, melyet a porcellánhoz használunk, kétféle Poralakban és folyékony állapotban, óncsövekben. A poralakban készült — különösen a meissenjé — színek a legszebbek, de kezdőknek kényelmesebb a folyékony, kész festéket használni.

Azonkívül még hozzá tartozik az arany és ezüst, mely színek szintén por és folyós állapotban kaphatók.

A festéket (poralakban) mindenképp előkészítjük. Az előkészülethez szükséges anyag a terpentinelaj, a vastagolaj és a székfü-olaj.

Egy körülbelül 15—20 cm. négyszögű tejüveglapnak érdes felületére tesszük a pornak körülbelül negyed részét (5 grammos papircsökből), 10—15 csepp terpentinelajat öntünk hozzá és a málasztóval, — melynek alsó lapja szintén érdes, — addig dörzsöljük, míg egészen sima nem lesz, a mi körülbelül 8—10 percnyi folytonos dörzsölést igényel. Ekkor 7—8 csepp vastag olajat öntünk hozzá és 4—5

csepp székfüolajat. Ezen keverék a használatban a legcélszerűbbnek bizonyult, mert csakis kissé sűrűs és ragadós festékkel lehet leheletszerű, finom árnyalatokat virágon és levélen kihozni. Természetesen, szükség szerint, minden égetésnél helyenként mélyítjük a színeket. Ha finom árnyalatokat akarunk, azt csakis 3—4-szeri beégetéssel érjük el.

Miután a szín ilyképen elkészült, csontkással (Spachtli) minden kis festékrészt összedünk és a paletta egyik mélyedésébe tesszük. Csakis 21—24 mélyedéssel ellátott porcellántetejű paletta használható, mivel csak ebben lehet a festékeket a portól — a porcellánfestés legnagyobb ellenségétől — megőrizni.

A tejlapot, málasztót, csontkést most gondosan megtisztítjuk terpentinnel, aztán még meleg, szappanos vízzel is, hogy semmi szín se maradjon vissza, mert némelyik nagyon kényes és a legkisebb rész elég, hogy színét megváltoztassa. Így kell a színeket egymásután elkészíteni, hogy a festésnél valamennyi meglegyen. Ezen előmunkálat meglehetősen unalmas dolog, de mindenesetre csak a későbbinek kellemességét és sikerét biztosítja.

Különösen kezdőknek ajánlatos, ha egy kis papírlapra a palettát lerajzolják természetes nagyságban és a mélyedéseket körökkel jelezik, melyekbe az illető szín számát jegyezik.

Legcélszerűbb a színeket úgy elrendezni, hogy a paletta közepén három üres helyet hagyunk. A középsőbe a terpentinelajat, balról székfü-olajat, jobbról pedig a vastag-olajat tesszük, a színek munkaközben való keveréséhez. Fent rakjuk a zöld és sárga színeket, alul pedig a barna és vöröset. Oldalt kékek jönnek, jobbról, balról fekete és szürkék. A mennyire lehet: jó, ha a színeket ott vesszük, a hol be is lehet égettetni, mert így az illető gyáros mintegy kezességét vállal a szép beégetésért. A porcellánfestésnek főkelléke a jógymartmány szín, de vannak e mellett még egyéb fontos kellékek is, melyekről külön-külön kell szólnunk.

A mi mindenképp fontos, az az ecset.

A körvonalak kihuzásához finom, hosszúszerű ecset való, míg a festésnél a nagyobbakkal alapozunk, és a kisebbekkel árnyalunk.

Vizirányosan vágott ecsetekkel nagyobb területeket vonunk be, míg a ferdén vágottakkal vonalakat és széleket festünk. Számokat és felirásokat a legfinomabb akvarellecsettel eszközölünk.

Azonkívül van az egyengető ecset (Stupf), melylyel a nagyobb területeket, arcokat (egyáltalán husszíneket), gyümölcsöt egyengetünk és itt nélkülözhetetlen; de mindenütt ne alkalmazzuk, mert munkánk nagyon sablonos lenne.

Egyáltalán arra törekedjünk, hogy minél egyszerűbben és kevesebb eszközzel érjük el a hatást és mindig inkább a nagyobb ecseteket használjuk, mint a kicsinyeket. Szokjunk széles és gyors kezeléshez még akkor is, ha az első kísérletek rá is vallának a hamaros munkára, mert csak így tudjuk a hatásos és gyors eredményt elérni, a mi manapság a fődolog mindenben.

Az ecsetek megkivánják a rendes ápolást, ha naponta festünk, elég ha terpentinnel mossuk ki, de ha több időre félretesszük: szappannal és melegvízzel gondosan megtisztítandók és egy kis borecetben megöblítendők. Ha újból kezdünk a festéshez, olajba mártjuk, hogy visszakapja ruganyosságát.

E fontos eszköz után rátérünk azokra, melyek nem elkerülhetetlenül szükségesek ugyan, de nagyon sokat könnyítenek a munkán és így a sikert is elősegítik.

A különböző edények, vázák, korsók festéséhez oly karpad szükséges, melyre karunkat helyezhetjük, hogy biztosan dolgozhassunk, azonkívül egy e célra kapható tartó, melybe a vázát szorítjuk, hogy ne mozogjon. Tálak és tányérok diszítésénél egy keresztül fektetett vonalzó is jó támasztékul, hogy a festett részeket el ne törüljük.

Azonkívül a szegélyző-gépet is jó beszerezni, ha többet dolgozunk szélek és körök aranyozásával, a mi különben nem elkerülhetetlenül szükséges, mert a hol beégetik, ott meg is aranyozzák. Kellenek még karcolótű, vakarókés, ha felületekből egyes részeket ki akarunk venni, vagy vonalakat kijavítani.

Szinarany fényesítésére üveg-kefékre van szükségünk. Ezt a munkát keztyűben végezzük, mert az esetleg lehulló üvegrészecskék sebet okozhatnának kezünkön.

Szinarany fényesítéséhez még réz- vagy agátköveket is használunk, de igen gondosan kell vele dörzsölni, hogy fel ne karcoljuk az aranyat és ha eltompult, egy fenőszíjon megélesíteni (a milyen a beretvát fenik). Azonkívül kell még egy finom másoló-tű, borszesz-lámpa, egy darab mintázó-viasz, egy kis homok-kő és néhány csepp választó- vagy király-víz (vitriol), égetés utáni foltok kitisztítására.

Mindezen eszközöket a legnagyobb tisztaságban tartsuk. Nagyon ajánlatos, hogy kezdők szintábrát (esetleg tányérra köralakba beosztva) készítsenek maguknak, mert ez a színek megválasztásánál igen megkönnyíti a munkát.

A táblát vagy tányért apró részekre osztjuk és mindegyikbe a különböző színeket rakjuk, egyik oldalán egész vastagon, másikon vékonyan. Igen hig festéket ráleheléssel megsűrűsítethetünk.

Következő színskálát állítsunk össze:

1. Fehér.
2. Gyöngyszürke.
3. Citromsárga.
4. Albertsárga.
5. Sárgásbarna.
6. Sötétbarna.
7. Gesztenyebarna.
8. Virágvörös.
9. Pompadour.
10. Korálvörös.
11. Sárgazöld.
12. Kékeszöld.
13. Meissen zöld.
14. Világoskék.
15. Rőnderkék.
16. Sévrekék.
17. Rónaszín.
18. Karmin.
19. Rubinpurpur.
20. Stupffekete.
21. Irófekete.
22. Krónzöld.
23. Rőzapurpur.
24. Kék viola.

Van ezenkívül még sok szín, de eleinte ennyi elég.

A porcellánfestés tanfolyamát három részre osztottuk. Mostani magyarázatunk után az egyszínű festést tárgyaljuk és végül a több színűt.

(Folytatjuk.)

A Tündér Ujjak rajzolója és magyarázója: Treitz Péterné.

Felelős szerkesztő: Csepreghy Ferencné. Kiadótulajdonos: Rákosi Jenő Budapesti Hírlap újságvállalata (igazgató: Zilahy Simon). Budapesti Hírlap nyomdája.